

DISSERTATIONIS ACADEMICÆ

*Vitam & Merita M. ISAACI B.
ROTHOVII,*

Episcopi q. Aboënsis,

Exposituræ,

Particulam XIII.tiam

Consensu Facult. Philos. in Acad. Ab.

PRÆSIDE

FRANC. MICH. FRANZÉN,

Hil. & Mor. Prof. Publ. & Ord. Acad. Svec. Octodecimviro,

Pro Exercitio

Publicæ disquisitioni subicit

ABRAHAMUS FABRITIUS,

Stipend. Regius Viburgensis.

In Atrio Cancellariæ die XV Dec. MDCCCIX,

Horis a. m. consuetis

ABOË,

In Officina FRENCKELLIANA.

THESES RESPONDENTIS,

Thesis I.

Si id sentit animus, cujus in se effectus, grati vel ingrati, sibi conscius est; frustra negatur, moralem in homine esse sensum.

Thes. II. Sensus autem excitari nequit, nisi vel immediata corporis in animum impressione, vel objecti in mente subjecti representatione.

Thes. III. Illam nihil moralis continere posse, constat. Hæc autem, ut in voluntatem agat, aut intuitionem rei, cupidinem vel aversionem excitantis, aut conceptum regulæ, vel finis arbitrarii, cui obtinendo inservit, vel sui ipsius causa servandæ, aut ideam veri, boni, pulchri, perfecti, per se æstimandi, & in infinitum querendi, involvat, necesse est.

Thes. IV. Inter plurimos jam convenit morum doctores, veram moralem aitem non posse derivari, nisi aut e legis, sola sua forma obligantis, notionem, aut ex absoluti & infiniti idea.

Thes. V. Utraque autem & gratum & ingratum in nobis faciat, necesse est, animi motum; gratum, cum vel legis sanctitatem cogitamus, vel omnis perfectionis ideale exemplar contemplamur; ingratum, cum nosmet ipsos respicimus, quorum & cupidinibus contrariantur, & arrogantiam deprimunt.

Thes. VI. Quamvis igitur sensus, neque cognoscendi, neque obligandi principium in re morali habendus sit; in eo tamen (sive reverentiam legis, sive absoluti studium, h. e. religionem contineat) ipsa radix querenda est virtutis humanæ.

Thes. VII. Medium nempe inter animi facultates, cognoscitivam & activam, sensitiva locum tenet, actionem e representatione producens. Media est itaque inter sapiendi & agendi virtutes (*prudentiam* vocant & *fortitudinem*) sentiendi virtus: vel *justitiam* intelligas, latissimo sensu sumptam, (pro habitu scilicet, omne quod rectum esse dicitur ratio, ex intimo animo reverendi) vel *pietatem*, vel quod nobis optimum videtur, utramque.

Thes. VIII. Addiderunt quidam Philosophi antiqui, quartam virtutem cardinalem, *σωφροσύνην* nempe. Hæc verò aut moderationem complectitur affectuum animi, quæ vel in malo ferendo, vel in bono persequendo conspicua, ad fortitudinem pertinere videtur, aut externam tantum servat honesti speciem, sive *decorum*, quod illi ipsi ab *honesto* distinxerunt.

nostræ Litterariæ Scriptoribus uberius exponenda
relinquimus.

B b

Ad

förläp måste H. K. M:t och den Kongl. Regeringen åter underdånigaß om tbeß feel påmint blifva; cui repetitæ petitioni annuens S. R. M. d. 23 Oct. 1646 gratiosissime decrevit: På tbet Academiâ byggningen så mycket bättre underhållas måge, och Trycket tillijka medb Bibliotbeket kunna ståå till at förbättra, så hafver H. K. M:t årligen Tubundrade daler Svenskt Silfvermynt velat dertil förordna. Tantillam vero pecuniam, tot tantisque sumtibus dicatam, parum novæ Typographiæ emendandæ profuturam, facile erat ad prævidendum. Succurrit interim huic inopiæ quodammodo privata Ill. R. Sen. GUSTAVI Comitæ de WASABORG liberalitas, dono C Thalerorum Impp. Academiæ, præprimis ad instaurandam Typographiam, novisque Græcarum litterarum typis, quibus hucusque caruerat, augendam dato. (Cfr. *Protoc. Consist. Acad.* dd. 5 & 21 Junii & 18 Julii, 1648, nec non *Natt. Acad. Ab.*) — Docent præter hæc Acta quendam SVENONEM *Toreri* GELZENIUM, (Studiosum Nationis Ostrogothicæ, et a. 1650 Phil. Magistrum Aboæ creatum, jam a. 1646 fabricam typorum Græcorum egregiam adeo parasæ, ut & novo Typographo & Consistorio oppido placerent; quos itaque, modico pretio emtos, in Typographiam suam, cum hujus eximio commodo, Consistorium sensim intulit. (Cfr. *Protoc. Consist.* d. 17 Nov. 1647; dd. 9 Febr. 21 & 28 Junii, a. 1648; d. 4 Apr. 29 Maji & 17 Junii a. 1649 &c.) Exemplum s. specimen horum typorum præbet Oratio Græca ejusdem GELZENII Aboæ habita & impressa: *Δογματιον περι της των γραμων ανακατασκευα* &c. Cum in

Ad studia vero litterarum & sapientiæ prospere colenda cum præter hæc apprime conducat, ut tam Præceptoribus quam Discipulis præsto sint libri, in quoque Scientiarum genere optimi & præstantissimi, mature jam de *Bibliopola* idoneo, cui nomen CHRISTOPHORUS MENCKSTERN, huc accersendo consilia ceperunt Patres Academici; quem & ipsis concessit S. R. M:tas, privilegiis expetitis gratiosissime munitum. (*) Hoc vero spartam sibi oblatam

Archivo Consistorii Acad. adhuc supersint litteræ GELZENII, d. 12 Mart. a. 1646 e paræcia Bjerno ad Consist. hoc de negotio transmissæ, ex illis sequentia describam; *Tentavi equidem ex stanno linguæ veruaculæ N Testamenti exsculpere characteres, & exploratum ire num potis sine proprias pro mutuatitiis figuras restituere, prout hic videro est in Δοκιμασία, vestris Gravitatibus transmissa, (quæ & in Actis adhuc cernitur) eosdem aliquantuliter representari; quorum quantitas cum characteribus nostri Typographi (ut opinor) facile concordaverit. Vestris Claritatibus stylum hunc, maxima præcipitania factum, aut placere aut displicere dubito, cum paratus sit in difficili principio, quamvis Divina benedicente manu me sperem melius meliusque progressurum esse, quando exercitationem sequetur habitus & consuetudo &c. Quæ vero reliqua, post ROTHOVII ætatem, Officinæ nostræ Typographicæ fuerint fata, utpote a nostro aliena instituto, aliis Litteraturæ Fennicæ studiosis accuratius persequenda jamjam committimus.*

*) Mandatum erat privilegiis hifce d. 8 Maji 1641 configuatis: *At Academiens Bookförare, både den som nu*

tam (nescio quamobrem?) abnuente, Ill. P. BRAHE in ejus locum alium suffecit Bibliopolam *Lubecensem* LAURENTIUM JAUCHIUM, (*) qui & d. 20 Jun. 1642 in Consistorio, præsens, certis utrimque stipulatis conditionibus, se huic mercaturæ addixit, quam dein, licet minus quæstuosam, hic usque ad a. 1655 exercuit. (**)

Sed longiores forte quam oportuit jam fuimus in enarrandis Academiæ Auraicæ natalibus, antiquissimis ejus Institutis, sapientibusque variis consiliis, quibus & florem Scientiarum, & salutem Patriæ, & perenne Musis nostris decus, laudabili opera procurarunt primi ejus tam Tutores & Rectores, quam Doctores; in quarum laudum societatem etjam ROTHOVIVM nostrum summo jure meritoque

B b 2

suo

år, eller framdeles antagen varder, må och skall bår toll och licentfrij i Åbo införa tvadh böcker han uthomlandb åbvligen opköpandes och til Åbo förändes varder.

*) Appositis in epistola ad *Consist. Acad.* d. 27 Apr. a. 1642 misla sequentibus rationibus: *Emedan han samme ånbete tilförene brukadt, och hans Fadher därvidh en långligh tijdh varit basuer, at han väl förmebnar sig det kunna vidh macht hålla.*

***) Cfr. *Protoc. Cons. Acad.* d. 17 Jan. 1655. Quinquennio hinc transacto JOHANNEM BECKER, item *Lubecensem*, successorem nactus est.

suo venire, & jam allata satis superque evincunt, & æquus quisque harum rerum æstimator ac arbiter nunquam non pio ac gratissimo animo fatebitur.

In reliquis vero ejus de Patria Ecclesiæque nostræ Fennicæ meritis recensendis, ultro & lætabundi primum subsistimus in commemorando opere non minus vastæ molis, quam maximi omnino momenti in Religionem, in morum disciplinam & omnem rem nostram ecclesiasticam, *Versionem* loquor *SS. Bibliorum* tam *Veteris* quam *Novi Testamenti Fennicam*, quæ, ROTHOVIO sedem Episcopalem Aboensem tenente, & parata, & felicibus auspiciis absoluta atque in lucem publicam a. 1642 typis demum emissa est. (*) Non quidem is erat ROTHOVIVS, cui partes quædam, seu socia aliqua opera, in hoc peragendo negotio deferri potuerint, cum Sveciæ oriundus linguæ Fennicæ ignarus esset; ipsum tamen & ex officio, & pro studio meliorum augendarum notitiarum & emendandorum morum in gente adhuc valde superstitiosa, inculta & vitiis variis dedita, quo ducebatur integerrimo & fatigari nescio, pia & sapientia Summi Imperantis consilia alacriter adjuvisse, virisque gravissimo operi præfectis omni qua valuit industria atque auctoritate ad-

*) Cfr. que de hac *Versione* ex professo commentatus est Cel. H. G. PORTHAN in *Åbo Tidn.* a. 1778 N. 14 seqq.

adstitisse, pauca quæ sese nobis obtulere horum temporum hujusque rei servata monumenta satis testari videntur.

Adornaverat jam centum prope ante ROTHOVIVM annos Episcopus Aboënsis meritissimus M. MICH. AGRICOLA, typisque impressas in usum popularium suorum divulgaverat, Fennicas non tantum totius N. Testamenti, verum etjam fragmentorum quorundam V. Testamenti translationes; (*) at
 pu-

*) Cfr. insertam *Åbo Tidn.* a. 1796 N:o 15 seqq. tractatium-
 culam: *Anmärkningar om de i äldre tider till Finska
 Församlingens tjenst genom trycket utgifne Skrifter, &
 P. JUUSTEN Chron. Episcoporum Finl.* ex ed. Cel. POR-
 THAN pagg. 756 seqq. Adjungam his pauca verbotenus
 excerpta, quæ de hoc instituto in *Actis Consistorii Ec-
 cles. Ab.* notata sunt: Sic habet *Protoc. d. 13 Nov. 1635:*
*Bleff och talat om Finska Biblien, att then ändeligen
 måtte komma på tryck; bleff och M. Jobannis Matbia*
*(nescio quis hic fuerit? Fortassis qui demum Episcopus
 Strengnesensis factus, Supremum h. t. Aulæ Concionato-
 rem & Præceptorem Regiæ CHRISTINÆ ageret?) breff
 uplåsit, att thet år en skön tryckiare kommen till
 Stockholm, om the ville handla medh honom om trycket,
 Bleff M. Johan derom skrifvit svar igen tillbaka d. 20
 Dec 1635. Item voro Borgmästaren Henrich Skepper
 och Hans Hijtvich tilstådes i Copitlet, bleff talat at
 then Finska Biblien måtte ändeligen komma i trycket.
 D. 22 Maji 1638: Bleff H. K. Mitz och böge väl-
 borne Regeringens bref uplåsit, Hans Åbrevördighet Bi-*

publica & communis insequentium temporum calamitas, Fenniae nostrae exhaustis & male habitis incolis praesertim exitialis & inuenta, diu prohibuit quominus & reliqui ad Scripturam S. Veteris Testamenti pertinentes Libri, Fennico redditi idiomate, in manus traderentur populi; donec & Consistorii, & Cleri universi Fennici, & reliquorum denique popularium iunctis & frequentibus ad S. R. M:tem delatis petitionibus id demum effectum est, ut executioni mandaretur sapientissimum consilium de toto Sacro Codice in vernaculam civium nostrorum linguam transferendo; quod pium, at grave & operosum negotium, scite perficiendum tradidit S. R. M:tas a. 1638 (*) quatuor & eruditione varia, & accu-

skopen M. ISAACO ROTHOVIO tillskrifvit, der nådligen är beviliat att Biblien på dett Finska Språket skole transfererat blifun, hvilcket sedan, nåst Guds tilbielp, skall af trycket afgå. Theßlijkes bleff och Translatorum litteræ vocationis uplåsen, och af H. K. M:t och Regeringen till samma verkz fullbordande confirmerade, at the samma arbethe i Herrans namn under bånderna taga skola:

Director hujus Biblicæ translationis est Excellentiss. D:us Doct. Eschillus, Pastor Aboënsis. Reliqui Translatores sunt &c.

*) Annuerat jam S. R. M:tas in Decretis Comitialibus d. 5 Jul. a. 1636, & d. 26 Febr. a. 1638 solemniter publi-

accurata inprimis Sacrarum Linguarum Litterarum-
que cognitione inelytis viris, nempe. D. ESCHILLO
PE-

catis, Fennicæ suæ gentis æquis concordibusque de hac
Versione obtinenda iterum iterumque prolatis desiderijs;
quibus denique ex voto pleniusque satisfactum est sequen-
tibus Regiis Litteris: *Till Mester IsaaK Rotbovium, Bi-
skopen i Åbo om Finska Bibliens uppläggiande*, dat.
Stockholm d. 10 Apr. a. 1638: *Vij CHRISTINA - - Vår
ymnest - - Effter som Herr Biscop I på beela Åbo Stiftts
vegnar bassue underdånigst boos Oß låtit andraga den
stora åstundan dee bære att Biblian på Finsche språket
måtte förmedelst Vår Nådige cousens och tillåtelse ut-
off tryckett opplagd blifva; Så basue vij tagit den sa-
ken utbi nådigst betånkiande, och trachtandes uthan desß
effter det våre undersåtare så i den provincien, som
fleresådes, må lända till välfärd i verldzligt måtto,
den icke mindve utbi andelige saker gernå see befordrad,
synnerligen att Biblien, uthur hvilken menniskan om
allt hvad till hennes saligheet länder egentligen bör
informeras, icke må, såsom till äfventyrs i den Landz-
änden ofta kan vara skedt, genom oförståndige utbtäll-
kare, eller andre vrångvijsse människors egenwillie, fö-
ras uthur sin rätta meening, fördenskill funnit nådigt
och godt, att till förb:te Finsche Bibliens oppläggiande
utbi ett Corpore. giffua vårt samtycke, låte oß och nå-
digt bebaga att dee föreslagne persobner, nembl. Pastor
i Åbo D Eschillus Petreus, M. Henricus Stodius, Le-
Eor Theologie dersammaådes, Herr Henrich Hoff-
mannus, Pastor i Masko, och Herr Förän, Pastor i
Picke, såsom bäst dertill qualificerede, blifve brukade att
revidera hvad som off en eller annan privatim vore*

PETRÆO. Pastori s. ArchiPræposito Aboënsi (*) MARTINO STUDIO, Theol. Lect. 2:do Gymn. Aboëns. (**)
HEN-

affatt och translateradt, och där någre feel finnes, dem ändra och boota, sedban brödd icke äbr affatt tillfö-
renne, det ännu troligen och medb fligt utbtollka och
translatera, söllandes utbi allt Lutberi sidst öffuersed-
de version, och elliest sielfue original språken, såsom
och beslijtandes sigb om god reen Finska, den utbi alle
Landzorter i Finland väl kan förståås, och att stylen
derutbi må bliffva lijka och enabanda. Wij vele Eder
detta allt bassua oppdragit och recommenderat, i dect
omsorg att animera förbemälte persobner, som sigb det-
ta arbetet skola opåtaga, så och elliest om det öffrige,
som hårtill requireres att beställa och laga, att allt till
sin behövriga effect och ändskap må komma. Och wij be-
falle - - Datum ut supra.

GABRIEL G. OXENSTIERNA,

JACOB DELAGARDIE,

CARL GYLDENHIELM,

AXEL OXENSTIERNA.

GABRIEL B. OXENSTIERNA,

(Ex Arch. Regni a. 1658 fol. 361 v.)

J. M.

*) Cfr. quæ de eo supra pag. 48 seqq. attulimus. Quam-
vis natione *Wermlandus*, linguæ tamen Fennicæ eam
sibi comparaverat peritiam, ut & Ecclesiæ Civitatis Ab.
Fennicæ, & operi, de quo agimus, Biblico gnauiter
præesle poslet.

**) Cfr. supra p. 64 seqq. *Secundum Theologum* in Gymna-
sio Ab. etjam *Græcæ L. Lectorem* promiucue appellatum
fuisse, jam pagg. 66 & 67 observavimus.

HENRICO HOFFMANNO *Pastori & Præp. in Masku,*
 & GREGORIO Matthæi (FAVORINO) *Past. in Pi-*
his (*); qui & accuratissima strenuaque adeo dili-
 gentia in eo versati sunt, ut intra biennium, &
 quod excurrit, recens adornata versio, Holmiæ re-
 giis sumtibus prelo submitti posset; missis hinc Ty-
 pographiæ Correctoribus D:nis JACOBO Magni &
 CANUTO Erici, (***) linguæ Fennicæ absque dubio

C c

bene

*) De duobus hisce postremo nominatis operis absolvendi
 sociis nil præterea novimus, cum nec aliis rebus gelitis,
 nec editis scriptis, apud nos inclaruerint. — Loco No-
 tarii Translatoribus infervisse JONAM Matthiæ RAUMAN-
 NUM, Sacellanum Ecclesiæ in *Nykyrka*, perhibent *Abo*
Tidn. a. 1796 N. 18; cui aserto suffragatur Protocol-
 lum Capituli Ab. d. 15 Nov. 1659: *Bleff af Consistoria-*
libus samtak om Translatorum Notario D:no Jona
Matthiæ, som Translatorum translation på Finska Språ-
ket veent skrifver, huadb han skall till uppehälle och
löbn bassua; Beviliades att han skall till löbn 30 T.
Spanmål, och till kost 20 Dal. S:mt, årligen bekomma.

**) Refert hæc de re *Protoc. Consist. Eccles.* d. 7 Octob.
 1640: *Bleff Dn. Jacobus Magni och Dn. Canutus E-*
rici förordnade at reesa till Stockholm, och vara Corre-
ctores öffuer den Finske Biblien, hvilken nu begynnes
aff Tryckiaren Hendrich Keyser, boendes i Stockholm
på Norrmalm. Litteras commendatitias ipsis ad Ill. Com-
 P. BRAHE a ROTHOVIO nostro d. 4 Nov. 1640 datas, ex-
 hibent *Abo Tidn.* a. 1795 N. 11. — Ecclesiastico vero
 Ordini initiatos fuisse hos duumviros, nobis Historiæque

bene peritis, quorum, ut & laudati Typographi, juncta industria, totus Sacrarum pandectarum Codex Fennicus a. 1642 in maximo folio ex Officina Keyseriana, nitide omnino & egregie impressus, in lucem publicam prodiit, Ecclesiisque & Templis per Finlandiam conditis sine mora distributus est. (*)

Super-

nostræ Litterariæ alias plane ignotos, ipsosque rem suam bene omnino, prout oportebat, egisse, sequentes Litteræ Regiæ ad *Episcopum* ROTHOVIVM d. 19 Sept. 1642, misissæ comprobant: *Vij CHRISTINA - - vår gunst - - Mådan som vij förnimme Herr Biskop, att breffvijsfare och Correctorer af den Finske Biblien Herr Knut Erici och Herr Jacob Magni hafve utbi samme dem förtrödde Correction använt sin möjeliga flit, så att b:te Bibell nu är af trycket färdigb vorden; Vij hafve fördenskuld, nåst den gunst dem för samme sin använde flit af Oss för denna gång är vederfaren, velat gifva dem till Eder denne vår adress, medb nådigb befälning, att I låtbe Eder angelågit vara dem medb någon lågenbeet och Prästegiöld, som utbi Edert Stift nu äbr, eller med första kan blifva vacant och ledigt, försörja och accommodera. Detta I således efterkomma vele. - - -*

PEHR BRAHE.

GUSTAF HORN.

CLAS FLEMING.

AXEL OXENSTIERNA.

GABRIEL OXENSTIERNA.

*) Nolumus repetere quæ de indole genioque hujusce Versionis jam pluribus exposuit Cel. Auctor Historiolæ: *Om Finska Bibel Översättningen*, in *Abo Tidn.* a. 1778 p. 107. Placet tamen adjicere iis, quæ ab ipso, pro instituti ratione, bene & copiose satis disputata sunt, bina

Superfunt vero, præter jam allata, præcipua certe ac memoria posterorum dignissima, etjam alia non omnino præterunda documenta fidei, prudentiæ atque indefessæ alacritatis, quibus in obeundis sibi clementissime demandatis muneribus ROTHOVIVS

C c 2

noſter

ad materiam tractandam pertinentia litterarum monumenta. Cum scilicet jam d. 17 Jan. a. 1644 in Conſiſt. Eccleſ. decretum eſſet *om tben Finske Biblien, att buar Kyrckia må håpa ett exemplar för Kyrckians penningar*, huic vero decreto plurimi Eccleſiarum Paſtores morem haud gererent, ſcripſit Epilcopus vigilantiffimus verſus finem ejusdem anni ad ipſos ſequentis argumenti epilto- lam, in *Archivo Capituli Ab.* adhuc obviam:

Reverendis Dn. Præpoſitis & Paſtoribus Diaceſanis ſalutem & incolunitatem precamur!

Conſtat Vobis, Venerabiles Viri, non modo utile, ſed & ſumme neceſſarium eſſe, ut precioliſſimus Verbi Divini Theſaurus in omnibus Eccleſiis lingua univerſis ac ſingulis Parochianis cognita, reperiatur, ex quo quis etjam plebejus magnalia Dei, lingua ſibi vernacula, aut ipſe recitare, aut a verbi Divini Miniſtro recitata audire ac intelligere poſſit. Præcipimus itaque ac injungimus omnibus illis per totam Diaceſin Parochiis, in quibus lingua viget Finnouica, ut Sacra Biblia, animæ pharmaca, ſibi ab Oeconomo Templi Cathedralis in futura Synodo redimant; Quod ſingulis Paſtoribus mature ſignificandum duximus, ne quis ſuam ignorantiam prætereſſe poſſit. Cumque hætenus deplorandam in hoc caſu negligentiam intellexerimus, ideo ſingulis Diaceſanis injunctum volumus, ut cuilibet Templo exem.

nofter ad finem usque vitæ laudatissimæ versatus est; quorum itaque coronidis quasi loco breviter hic recordari jubet pietas, jubet grata tanti viri memoria atque reverentia.

Insi-

plar unum ante ipsam Synodum comparent, sub pena X Imperialium Templo Cathedrali solvendorum. Ex Consistorio Ab. d. 12 Dec. a. 1644.

ISAACUS ROTHOVIVS

Ep. Ab.

Quæstum quendam ex commemorata venditione fecisse Templum Cathedrale, cui CC exemplaria novæ Versionis S. R. M:tas dono dederat, sequentes Liuteræ Regiæ ad Colligium R. Camerale (*Respective Riikz och Cammar-Rådb*) d. 29 Aug. 1645 datæ, & in *Archivo Consistorii Acad. servatæ*, innuunt; CHRISTINA - - *Aldenslundh* vij nådigst bassua donerat till *Doomkyrckian i Åbo* Tubundrade Exemplar aff tben *Finsche Biblien*, dels at utdelader i *Stiftet*, dels och at komma samma *Kyrckia* medb någott till förnyande af *taket*, till *bielp* och *entsatt*; Sedan och skänkt vår *Rijckz Drotzet* trettio exemplar, att förschicka på en och annan *orth*, som han veet dem nödigt kunna behöfvas; Och sidst tilordnat vår *Rijckz Skattmästare* dee öfrige exemplaren, (föruthan någre som kunna leggas till förvahrning ad *rei memoriam*) att kring *Sprijda* i *Norrlanden*, samt *Cavelen*, *Lif-Est-* och *Ingermalandh*, buarföre år vår *Nådige* villie och *befallningh*, att I b:te exemplar v:db påfördran affölja låtha. Dermedb sker vår *nådiga vilje*. - -

CHRISTINA.

Insignia præprimis atque indefesa fuere ejus studia de Ecclesiis nostris, spissa ignorantiae atque superstitionum caligine adhuc obtectis, uberiori Religionis Evangelicæ luce ubique collustrandis, morumque eo ipso promovenda castimonia; quæ pia sua consilia in omnibus fere, saltim plerisque, ad Clerum Diocæsanum publice emissis scriptis, præfertim vero solemnes aenuos **Supplicationum Dies** (*) ex officio indiçturus, satis superque probata fecit; graviter simul, quin imo severe acriterque interdum, Præpositos Pastoresque suos exhortatus de officiis sibi injunctis fideliter & impigre observandis, de plebe veris & salutaribus Religionis Christianæ notitiis diligenter imbuenda, de reprehendendis & amo-

*) Regem gl. m. GUSTAVUM ADOLPHUM a. 1612 tres hujusmodi solemnes publicarum precationum Dies, communiter *Allmänna Bönedogar* dictos, constituisse, hosque dein quotannis, ex regia nempe auctoritate, & suadentibus Ordinibus Regni, magna cum religione, per omnes Sveciæ Fenniæque provincias celebratos fuisse, ex Annalibus nostris Ecclesiasticis dudum novimus. (Cfr. e. g. BAAZII *Invent. Eccles. Sveog.* p. 675 seqq. BÆLTERS *KyrkoCerem.* pagg. 217 seqq. *Disl. Hist. Præl. Prof. P. EKERMAN Upl. 1743. de Supplicationibus Sveog. sub Lutheranismò &c.*) A. 1650 duo tantum hujus generis festi dies constituti sunt, & a. 1651 unicus; dehinc vero continuo tres, donec Rex gl. m. CAROLUS XI. quartum a. 1675 his tribus adderet; quem numerum hucusque servavit Regum Sveogothicorum pietas.

amovendis variis vitiis in populo adhuc, proli-
dolor! frequentissimis, de bono in Ecclesia tuendo
ordine, ceterisque omnibus munerum suorum parti-
bus ita obeundis, ut in futuris Visitationibus ac Sy-
nodis rationem horum omnium exactissimam red-
dere possent. (*)

Ex

*) Longiores numeroque plures sunt hæ Litteræ (*Circular-
res* appellare suevimus,) quam ut omnes in extenso hic
apponi queant; quare non nisi excerpta quædam, genium
s. cogitandi & dicendi rationem moresque horum tempo-
rum quodammodo illustrantia, dabimus. Sic Diocesa-
nos suos in Litteris d. 18 *Maji* 1640 datis hunc in mo-
dom alloquitur: *Scitis nullum genus abominationum in
mundo perpetrari, quod apud nos non audacissime com-
mittitur. Invenietis in vestris Ecclesiis manifestos I-
dololatrias, notos per totam Diocesin, quorum quidam
audacissime Visitationibus se opponunt & defendentes
abominatones adversantur. Abusus Nominis Divini sine
omni pudore frequentatur. Transgressio Sabbati lusus
est coram vulgo. Ardent odia, lascivia, inobedientia
erga Ministerium. Laborant avaritia, crapula Sodomitica
bibunt mensuras sine mensura. Quid dicam de avaritia,
superbia, prava concupiscentia, fraude, calumnia? Hæc
omnia penitus abjiciantur & ad inferos relegentur, mo-
do nostris precibus ac jejuis, aliisque pietatis exer-
citiis aliquid boni effecerimus. Vos qui Præpositi estis,
monete vestræ jurisdictioni subjectos, ut suum in hoc
casu faciant officium fidelissime, modo velint propriam
& auditorum suorum animas ex igne infernali liberare.
Facite discrimen inter bonos & malos; sitis pio Zelo*

Ex more quippe antiquitus recepto convocatus est ab Episcopo & Consistorio Eccles. Clerus
Diœ-

ardentes. — Debent singuli Pastores notare hos Textus sibi porrectos. Totam etiam concionem describere tenentur, ac Præpositis revidendam offerre, ac postmodum mihi ipsi & Consistorialibus relegendam tradere. Quod qui neglexerit, ab officio & beneficio ex vestigio privabitur, quicumque fuerit. — Varia his similia habet scriptum, quo *Dominica Exaudi* a. 1641, ejusdem anni publicos Supplicationum dies indicit, quibus tamen sequentia addere juvat: *D:ni Præpositi primum tenentur Contractistas suos in loco commodissimo mature convocare, mandatumque Regium illis recitare & inculcare, Illo Textus nobis a Regia Mte porrectos cuilibet monstrare, utque illos fideliter explicare, & Auditores ad penitentiam excitare studeant, gravissimis obtestari. Pastorum est justo tempore ipsum mandatum in Ecclesia recitare, Auditorum diligentiam & negligentiam observare, utque sobrii mature congregentur, & ad vesperam atque in oratione sobrii perseverent, &c.* Synodum denique d. 7 Sept. hanc celebrandam significat, in qua reddent singuli Pastores & Diaconi rationem Dierum Rogationum, nobisque descriptas monstrabunt conciones. — In Litteris hunc eundem in finem d. 2 Junii 1642 ad Dn. CLAUDIUM, Past. & Præpos. in Töfjala misissis, sequentia e Litteris Regiis de modo ac religione Sacrorum horum celebrandorum exseribit: *Alla dryckeshus skola igenstutas, så att ingen ting på the 3 dagar uttappas att haffua falt. Inga köpmannavaror sellias. Pastores skole i buart gold grant uptekna them som försomma Faste och Bönedagar. The som emot förbod*

Dioecesanus plerumque semel, interdum bis, quo-
vis anno ad conventus hujusmodi habendos Syno-
dales,

selie och uttappe någon tingb, skole buarie gång böta 40 mark, men the som köpe, 3 mark, och sedan undergå allmäntb Kyrkoplicht. Samme bötor skola Kyrkiones Föreståndare och Sexmän buffua macht, utan all gensä- jelse, att uttaga och med Kyrckioberden uphåra, En deel åt the fattige i näste Hospital, then andre til the bus- arme i samma Församling, then tredie till Kyrckian. Och huar vågon vill godvilleligen sådant utgifua, skole våre Fogter vara biständige at utbkråsia. The som icke buffue råd, skole i torn och bualf på någon tijd förva- rade blifua. Uppå bygden skole Presterne i huarje geld hälle wiße register på them som thetta försumma, och tberpå med sligt och alfuar drifua, att themne vår villie efterkommes. Men om någon Prest, Kyrkiones Sexman eller Befallningsman thet försummar, antingen för mutor, gåfvor, våld eller vänskap skull, så skall han utleggia thet förberördt år, nämligen 40 mark huar gång, utan någon persons respect. Hæc omnia sunt mature Dyna- stis, Prætoribus, Consulibus &c. aperienda. — Coronidis loco his subjungam quædam in Litteris Circularibus d. 7 Apr. a. 1645 obvia: Cum compertum sit, multos impios, solutos & induratos homines passim iuveniri, qui nec Deum nec Magistratum timent, sed a Diabolo fascinati salutem propriam, nec non proximi, pro virili impediunt, imo totius patriæ interitum ac perditionem studiose quæruunt, & instar canium rabiosorum semper in contrarium ruunt; Ideo Vos singulos & universos bor- tor & moneo, ut aperiatis mentis ac corporis oculos, vestrosque Auditores observetis, atque ad accuratam